

A HOLOKAUSZT KRONOLÓGIÁJA

-1933

1914. augusztus 1. – Németország belép az első világháborúba.

1915 – Az örmény népirtás a Török Birodalomban.

1917. november 2. – A Balfour-nyilatkozat megszületése.

1917. november 7. – Bolsevik hatalomátvétel Oroszországban.

1918. január 8. – Wilson amerikai elnök nyilvánosságra hozza 14 pontját arról, hogy milyen módon képzeli el az európai rendezést a háború végét követően.

1918. november 9. – Létrejön a demokratikus Weimari Köztársaság Németországban.

1919. június 28. – Németország aláírja a háborút lezáró békeszerződést.

1920. február 24. – Megalakul a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt (NSDAP).

1922. október 24–30. – Mussolini és feketeingesei Rómába menetelnek (Marcia su Roma).

1923. szeptember – Csúcson az infláció a Weimari Köztársaságban.

1923. november 8–9. – A müncheni „sörpuccs”.

1925. október 5–16. – A locarnoi konferencián megegyezés születik Németország és nyugati szomszédjai között a határok sérthetetlenségéről.

1929. október 25. – A „fekete csütörtök”, a new yorki tőzsde összeomlása.

1932. november 6. – A nácik a szavazatok 33%-át kapják a németországi választásokon.

1933

Január 30. – Adolf Hitler Németország kancellárja lesz (ekkor az országban 500 ezres zsidó közösség él).

Február 3. – Hitler meghirdeti a „Lebensraum” (élettér) programot.

Február 27 – március 5. – A Reichstag felgyújtása, majd ennek nyomán az állam veszélyeztetésének indokával a politikai ellenfelek egy részének letartóztatása.

Március 5. – A nácik a szavazatok alapján 44%-ot szereznek a választásokon.

Március 22. – Az első koncentrációs tábor felállítása Dachauban.

Március 24. – Elfogadják a Felhatalmazási Törvényt.

Április 1. – A németországi zsidó üzletek első bojkottja.

Április 7. – A németországi polgári szolgálat reformja, a sorkatonaság visszaállítása.

Április 11. – A nácik egy rendeletben meghatározzák a nem-árja faji kategóriát.

Április 21. – A rituális (kóser) vágás betiltása Németországban.

Április 25. – Az iskolai kvóta bevezetése Németországban.

Április 26. – Hermann Göring létrehozza a Gestapot Poroszországban.

Május 2. – A németországi szakszervezetek feloszlata.

Május 10. – A nácik elégetik a zsidó és a német fajra károsnak tartott szerzők több ezer kötetét.

Július 14. – Megkezdődik a veleszületett rendellenességgel élő német állampolgárok sterilizálása.

Németország egy párti állammá válik.

Elfogadják a visszahonosítási törvényt, azaz megfosztják a Lengyelországból bevándorolt zsidókat német állampolgárságuktól.

Július 20. – A náci Németország, azaz a Harmadik Birodalom aláírja a Vatikánnal kötött konkordátumot.

Augusztus 20. – Az Amerikai Zsidó Kongresszus bojkottot hirdet a Harmadik Birodalommal szemben.

Augusztus 25. – Létrejön a Ha'avara megegyezés a zsidó kivándorlásról.

1933

Szeptember 13. – A fajelmélet alkalmazásának kezdete a németországi iskolákban.

Szeptember 17. – A Német Zsidók Birodalmi Képviselőtének megalapítása.

Szeptember 22. – A Birodalmi Kultúrkamara törvény bevezetése, a zsidókat kitiltják a művészeti kamarákból és szervezetekből.

Szeptember 29. – A zsidóknak megtiltják, hogy saját földjük legyen.

Október 4. – A zsidóknak megtiltják, hogy saját kiadójuk legyen.

Október 14–19. – Németország felfüggeszti Népszövetségi tagságát és a lefegyverzési tárgyalásokon való részvételét .

November 24. – A nácik törvényt hoznak a visszaeső és veszélyes bűnözők, továbbá a koldusok, hajléktalanok, alkoholisták és munkakerülők ellen, hogy koncentrációs táborokba küldjék őket.

1934

Január 24. – A zsidókat kitiltják a Német Munkafrontból.

Január 26. – Megkötik a német-lengyel meg nem támadási szerződést.

Május 17. – A zsidóknak nem lehet egészségügyi biztosítása.

Június 30. – A „hosszú kések éjszakája”.

Július 20. – A SS független szervezetté válik az SA-tól.

Július 22. – A zsidók nem szerezhettek jogi végzettséget.

Július 25. – Sikertelen náci puccs az Osztrák Köztársaság megbuktatására.

Augusztus 2. – Hindenburg birodalmi elnök meghal. Hitler Führer lesz.

Augusztus 19. – Hitler 90%-os támogatottságot szerez az új hatalmi jogosítványairól szóló népszavazáson.

1935

Január 13. – Németország visszaszerzi a Saar vidéket.

Február 10. – Megtiltják azt, hogy a Németországban maradt zsidók összejöveteleket tartsanak.

Március 16. – Újra bevezetik a kötelező katonai szolgálatot Németországban.

Május 31. – A német hadsereg teljes árszítására megkezdődik.

Június 11. – A „zsidók itt nem kívánatosak” táblákat egyelőre még eltávolítják a településeken.

Június 18. – A brit-német flottaegyezmény megkötése.

Augusztus 6. – A nácik erővel kényszerítik a zsidó előadókat és művészeket a Zsidó Kulturális Egyesületbe való belépésre.

Szeptember 15. – A nürnbergi faji törvények becikkelyezése.

Október 30. – Olaszország megtámadja Etiópiát.

November 14. – A nürnbergi faji törvények kiegészítése.

1936

Február 10 – A Gestapot Németországban a törvények fölé helyezik.

Március – Az SS Halálfejes Brigádja veszi át a koncentrációs táborok őrzését és felügyeletét.

Március 7. – Németország bevonul a Rajna-vidékre.

Március 15. – Tömeges náci ellenes felvonulás New Yorkban.

Június 17. – Himmlert kinevezik az Államrendőrség fejevé.

Július 16. – A spanyol polgárháború kezdete.

Augusztus 1. – A berlini olimpia megkezdődik.

Augusztus – A nácik hivatalos harcot hirdetnek a homoszexualitás és az egészséges nőkön végrehajtott abortuszok ellen.

Szeptember 9. – A négy éves terv meghirdetése.

Október 9. – Betiltják a Zsidó Háborús Veteránok Szövetségének politikai tevékenységét.

Október 25. – A Róma-Berlin tengely szerződés aláírása.

November 25. – Németország és Japán aláírják az Antikomintern paktumot.

1937

Január - A zsidókat kizárják több foglalkozásból. Nem lehetnek könyvelők, német nyelvtanárok vagy fogorvosok. Megtagadják tőlük az adó visszaigénylést és a gyerekek után járó kedvezményeket.

Március 21. – A pápa kiad egy, a rasszizmust elítélő nyilatkozatot.

Szeptember 13. – Himmler hozzájárul ahhoz, hogy a kivándorlást választó zsidókon feloldják a „védőőrizetet”.

Október 21. – Himmler nyilatkozata: koncentrációs táborba küldjük azokat a zsidó kivándorlókat, akik visszatérnek Németországba.

November 5. – A német hadsereget utasítják, hogy készüljön fel egy háborúra.

November 8. – Az „Örök Zsidó” utazó kiállítás megnyitója Münchenben.

November 26. – A minisztériumok átszervezése, Schacht lemond.

1938

Március 12–13. – Az Anschluss: Németország és Ausztria egyesítése (Ausztriában akkor 200 ezres zsidó közösség él). Az osztrák zsidók nyilvános megalázásai. Himmler felállítja Linz közelében a mauthauseni koncentrációs tábort.

Március 23. – A zsidó szervezetek felosztatásának kihirdetése.

Március 28. – Hitler bátorítja a Szudéta Német Pártot.

Április 22. – Megtiltják az árjaknak, hogy zsidó üzletekben vásároljanak.

Április 26. – A nácik elrendelik a zsidó értékek és vagyonok összeírását.

Június 14. – A zsidó üzleteket nyilvántartásba veszik, mint zsidó tulajdonban lévőket.

Június 15. – „Júniusi művelet”: tömegesen tartóztatnak le és küldenek koncentrációs táborba zsidókat.

Július 6. – Zsidóellenes gazdasági rendelkezések, megtiltják számukra a kereskedést.

Július 6–15. – Az eviani konferencia.

Július 23. – A nácik utasítják a 15 évesnél idősebb zsidókat, hogy jelenjenek meg a rendőrségeken és vegyék át azonosító kártyájukat, amit bármelyik rendőr kérésére be kell mutatniuk.

Július 25. – A zsidó orvosokat eltiltják a praktizálástól.

Augusztus 11. – A nácik lerombolják a nürnbergi zsinagógát.

Augusztus 17. – A zsidóknak kötelező egy középső nevet felvenni, férfiak: Izrael, nők: Sára.

Augusztus 26. – Megnyílik Bécsben a Zsidó Kivándorlási Hivatal.

Szeptember 27. – A zsidó ügyvédek e naptól eltiltják szakmájuk gyakorlásától.

Szeptember 29. – A müncheni megegyezés: Anglia és Franciaország hozzájárul Csehszlovákia németek lakta részeinek Németországhoz csatolásához.

Október 5. – A német zsidók útleveleibe „J” betűt pecsételnek.

Október 15. – Németország megszállja a Szudéta vidéket.

Október 28. – 17 ezer lengyelországi születésű zsidót kitelepítenek Németországból Lengyelországba, többségüket Zbaszynba.

1938

November 7–10. – A Grynspan-ügy és a „Kristályéjszaka”.

November 10. – Olaszországban antiszemita faji törvényt fogadnak el.

November 12. –A zsidó közösséget 1 milliárd birodalmi márka megfizetésére kötelezik a Kristályéjszakan történt károkért.

November 15. – A zsidó gyerekeket kitiltják a német iskolákból.

December 3. – Törvény a zsidó üzletek kötelező árjásításáról.

December 14. – Hermann Göring magához vonja a „zsidó kérdés” megoldását.

1939

Január 24. – Göring létrehozza a Birodalmi Központi Hivatalt a Zsidó Kivándorlásért.

Január 30. – Hitler fenyegetően beszél a zsidókról a Reichstagban.

Február 21. – A náci erővel kényszerítik a zsidókat, hogy átadják arany és ezüst holmijaikat.

Március 15–16. – Németország megszállja Csehszlovákiát (ahol akkor 350 ezer fős zsidó közösség élt). Csehszlovákiát feldarabolják.

Március 28. – Véget ér a spanyol polgárháború.

Április 19. – Szlovákia kidolgozza a nürnbergi törvények alapján saját verzióját a faji törvénykezésben.

Április 27. – Mozgósítás Nagy-Britanniában.

Április 27–28. – Németország felmondja a meg nem támadási szerződést Lengyelországgal és az 1935-ös Flottaegyezményt Nagy Britanniával.

Április 30. – A zsidók, nem lehetnek bérlők és nem is lakhatnak máshol, csak zsidó tulajdonú házakban.

Május – A St. Louis nevű, 930 Európából elmenekült zsidót szállító hajó megkerüli Kubát, majd miután az Egyesült Államok és más országok sem fogadják be a menekülőket, visszatér Németországba.

Július 4. – A németországi zsidóktól megvonják a jogot, hogy a közszférában dolgozzanak.

Július 21. - Adolf Eichmann-t kinevezik a prágai Zsidó Kivándorlási Hivatal vezetőjévé.

Augusztus 23. – Aláírják a német-szovjet meg nem támadási szerződést.

Szeptember 1. – A német hadsereg bevonul Lengyelországba (ahol akkor 3,5 milliós zsidó közösség élt). Megkezdődik a második világháború.

A németországi zsidók számára kijárási tilalmat rendelnek el: télen este 8, nyáron este 9 után nem tartózkodhatnak a szabadban.

Szeptember 3. – Nagy Britannia, Franciaország, India, Ausztrália és Új-Zéland hadat üzennek Németországnak.

Nagy Britannia blokád alá veszi Németországot.

Szeptember 4. – Varsót elszakítja a külvilágtól a német hadsereg.

1939

Szeptember 17. – A szovjet hadsereg bevonul Kelet-Lengyelországba.

Szeptember 21. – Reinhard Heydrich elküldi gyorstáviratát (Schnellbrief) a különleges egységeknek (Einsatzgruppen).

Szeptember 22. – Létrehozzák a Birodalmi Biztonsági Főhivatalt (RSHA).

Szeptember 23. – Megtiltják a zsidóknak, hogy saját rádiókészülékük legyen.

Szeptember 27. – Varsó megadja magát a német hadseregnek.

Heydrich lesz a Birodalmi Biztonsági Főhivatal vezetője.

Szeptember 28. – Lengyelország felosztása. Két milliónál több zsidó kerül német fennhatóság alá, 1,3 millióan a szovjet hadsereg által megszállt területen élnek.

Október – A nácik hozzálátnak a tartósan betegek és az önmagukról gondoskodni képtelenek meggyilkolásához az úgynevezett euthanázia program keretében.

Október 4. – A varsói Zsidó Tanács (Judenrat) létrehozása.

Október 6. – Hitler bejelenti a zsidók elkülönítését.

Október 8. – Piotrkow Trybunalski-ben felállítják az első lengyelországi zsidó gettót.

Október 12. – Bécsből kitelepítik a zsidókat.

Hans Frankot kinevezik a Lengyel Főkormányzóság kormányzójának.

Október 26. – Polgári adminisztráció felállítása Lengyelországban (a Főkormányzóság területén).

Kiadják a lengyelországi zsidókat 14-60 éves kor között kényszermunkára felszólító utasítást.

November 8. – Sikertelen merénylet Hitler ellen Münchenben.

November 9. – Lódz városát a Harmadik Birodalomhoz csatolják.

November 23. – A zsidóknak Lengyelországban megkülönböztető jelet kell hordaniuk.

November 30. – A szovjet hadsereg bevonul Finnországba.

1939

December 2. – A nácik hozzálátnak az elmebetegek és fogyatékosok megsemmisítéséhez, gázosító teherautókkal.

December 14. – A Szovjetunió kilép a Népszövetségből a Németországgal kötött megegyezés miatt.

December – Adolf Eichmann létrehozza a IV B4 szekciót az RSHA-n belül, amelynek feladata a zsidó ügyek intézése és kivándoroltatásuk szervezése.

1940

Január 24. – Összeírják a Főköormányzóság területén élő zsidók vagyonát.

Január 25. – Felállítják a Zsidó Tanácsot Lublinban.

A náci kiválasztják Oswiecim (Auschwitz) városkát, Krakkó közelében, mint egy új koncentrációs tábor helyszínét.

Január 26. – A varsói Zsidó Tanácsot megbírságotják, mert ismeretlenek német származásúakat vertek meg az utcán.

Február 12. – Először deportálnak német zsidókat a megszállt Lengyelországba.

Március – Mészárlás Katynban: a szovjet hadsereg tömegesen végez ki lengyel katonatiszteket.

Április 9. – A németek bevonulnak Dániába (az országban 8000 fős zsidó közösség élt) és Norvégiába (az országban 2000 fős zsidó közösség élt).

Április 30. – Lezárják a gettót Lódban. Az itt élő 230 ezer zsidót hermetikusan elzárják a külvilágtól.

Május 1. – Rudolf Hösst kiválasztják, hogy az auschwitzi tábor parancsnoka legyen.

Május 10. – A németek bevonulnak Hollandiába (ekkor az országban 140 ezer fős zsidó közösség élt), Belgiumba (ekkor az országban 65 ezer fős zsidó közösség élt) és Luxemburgba (ekkor az országban 3500 fős zsidó közösség élt).

Egyúttal Franciaországot is támadás éri (ekkor az országban 350 ezer fős zsidó közösség élt).

Chamberlain megbukik, Churchill lesz Nagy Britannia miniszterelnöke.

Május 26. – A Szövetségesek kimentik csapataikat Dunkerque-ből.

Június 14. – A németek elfoglalják Párizst.

Június 22. – A francia kormány aláírja a fegyverszünetet Németországgal.

Június 18. – Hitler tájékoztatja Mussolinit az úgynevezett „Madagaszkár-terv”-ről.

Július 10. – Megalakul a Vichy kormányzat.

Július 17. – A Vichy kormányzat első zsidó ellenes rendelkezései megszületnek.

1940

Július 19. – Az USA elutasítja Németország ajánlatát arról, hogy ismerje el fennhatóságát Nyugat-Európa felett.

Július – Eichmann bemutatja a „Madagaszkár-terv”-et, minden európai zsidó deportálását a kelet-afrikai partoknál fekvő szigetre.

Augusztus 8. – A britanniai csata kezdete, intenzív légitámadások a Brit-szigetek ellen.

Romániában zsidó ellenes rendelkezéseket hoznak, amelyben korlátozzák a zsidók munkavállalási lehetőségeit és oktatásban való részvételüket. Megkezdődik a zsidó üzletek románosítása.

Augusztus 17. – Németország meghirdeti a Brit-szigetek teljes blokádját.

Szeptember 7. – Az Anglia elleni német légi támadás eléri csúcspontját.

Szeptember 27. – Németország, Olaszország és Japán aláírják a Háromhatalmi Egyezményt.

Október 3. – A francia törvényhozás elfogadja a zsidókról szóló törvényt.

Október 22. – A zsidó üzletek összeírása a megszállt Hollandiában.

Badenből, a Saar-vidékről és Elzász-Lotharingiából 29 ezer német zsidót deportálnak a Vichy-Franciaország területére.

Október 28. – Összeírják a zsidók vagyonát Belgiumban.

Olaszország megtámadja Görögországot.

November 15. – Lezárják a gettót Varsóban.

November – Magyarország, Románia és Szlovákia is csatlakozik a náci szövetséghez.

Hetvenezer zsidót zsúfolnak össze a krakkói gettóban.

November 15. – Lezárják a varsói gettót, több mint négyszáz ezer zsidó él a falak mögött.

December – Az „Oneg Sabbat” (a szombat öröme) titkos archívum felállítása Varsóban.

1941

Január – Romániában egy pogrom kétezer zsidó halálát eredményezi.

Február 22. – A náci 430 zsidó túszt deportálnak Amszterdamból, miután egy holland náciit meggyilkolnak.

Február 25. – Náciellenes sztrájk Amszterdamban.

Március – Hitler kiadja a komisszár parancsot, azoknak a kommunista politikai tiszteknek az azonnali kivégzésére, akiket majd elfognak a Szovjetunió elleni háborúban.

Március 1. – Himmler először látogat Auschwitzba, ahol utasítja Rudolf Höss táborparancsnokot, hogy kezdjék el Birkenauban egy új, 100 ezer rab befogadására alkalmas tábor felépítését.

Március 2. – Megkezdődik az Auschwitz II-Birkenau tábor építése.

Német csapatok vonulnak be Bulgáriába (ekkor az országban 50 ezer zsidó lakos élt).

Március 7. – A német zsidók számára elrendelik a kényszermunkát.

Március 11. – Az USA kongresszusa elfogadja a Kölcsönbérleti Törvényt.

Március 26. – A Német Hadsereg (Wermacht) Legfelsőbb Parancsnoksága hozzájárul, hogy az RSHA és Heydrich különleges gyilkoló egységeket (Einsatzgruppen) küldjön Lengyelországba.

Március 29. – A Zsidó Ügyekkel Foglalkozó Hivatal felállítása Franciaországban.

Április 6. – A németek megtámadják Jugoszláviát (ekkor az országban 75 ezer zsidó lakos élt) és Görögországot (ekkor az országban 77 ezer zsidó lakos élt).

Április 9. – A németek megszállják Thesszalonikát.

Április 24. – Lezárják a gettót Lublinban.

Május 10. – Rudolf Hess ejtőernyős ugrása Lord Hamilton skóciai birtokán.

Május 14. – 3600 zsidót letartóztatnak Párizsban.

Május 16. – Petain marsall egy rádióbeszédében elismeri az együttműködést Hitlerrel.

Június 6. – A „komisszár parancs” hivatalos kihirdetése.

1941

Június 22. – Megindul a Barbarossa hadművelet a Szovjetunió ellen (ekkor az országban 3 millió zsidó lakos élt).

Június 23. – Az Einsatzgruppen-ek hozzáfognak a zsidók legyilkolásához a Szovjetunió területén.

Június 28–30. – A román Vasgárda tagjai 10 ezer zsidót gyilkolnak meg lasiban.

Június 30. – Az Einsatzgruppe 4a és helyi ukrán lakosok együtt meggyilkolnak 300 zsidót Luckban.

A németek megszállják Lvovot, 4000 zsidót gyilkolnak meg július 3-ig.

Valamikor nyáron – Himmler magához rendeli az auschwitzi tábor parancsnokát, és ezt mondja Rudolf Hössnek: „A Führer elrendelte a zsidó kérdés 'végső megoldását'. Mi az SS fogjuk végrehajtani ezt. A terv megvalósítására Auschwitzot választottam ki.”

Július – Ahogyan a Német Hadsereg előrenyomul, követi az Einsatzgruppen és szervezik a zsidók tömeges meggyilkolását az elfoglalt területeken.

A következő városokban állítanak fel gettókat: Kovno, Minszk, Vityebszk, Zsitomir.

A francia kormányzat lefoglalja a zsidók magántulajdonát.

Ebben a hónapban kezdődnek meg a tömeges kivégzések Ponarban, Vilnius déli részén.

Július 1. – Az Einsatzgruppe D megkezdi akcióját Besszarábiában, augusztus 31-ig, 160 ezer zsidót lőnek le.

Július 4. – A Zsidó Tanács létrehozása Vilniusban.

Július 17. – Alfred Rosenberget, a náci faji filozófust kinevezik a Megszállt Keleti Területek birodalmi miniszterévé, a Szovjetunió elfoglalt területein.

Július 20. – Létrehozzák a gettót Minszkben.

Július 21. – A megszállt Lengyelországban, Lublin közelében megkezdődik a működését a majdaneki koncentrációs tábor.

Július 24. – A gettó felállítása Kisinyovban, 10 ezer zsidó halott.

Július 25. – Pogrom Lvovban.

1941

Július 25–26. – Kovnoban 3800 zsidót ölnek meg helyi litván lakosok egy pogrom során.

Július 31. – Heydrich Göring irányelvei alapján elkezd tervezni a zsidó kérdés „végső megoldását”.

Augusztus – Megkezdődik a romániai zsidók kitelepítése Transznisztríába, decemberig 70 ezren halnak meg.

Felállítják a gettókat Bialystokban és Lvovba.

Augusztus 1. – 50 ezer zsidót zsúfolnak be a gettóba, Bialystokban.

Augusztus 4. – Lezárják a gettót Kovnóban (Kaunas).

Augusztus 5. – Gyilkosságok Pinszkben, 10 ezer zsidót ölnek meg három nap alatt.

Augusztus 26. – A Magyar Hadsereg kitoloncol mintegy 18 ezer zsidót Ukrajnába, Kamenyec-Podolszkij környékére.

Augusztus 27–28. – Mészárlás Kamenyec-Podolszkijban.

Szeptember 1. – Hivatalosan véget ér a náci euthanázia program.

A németországi zsidók számára kötelezővé teszik a sárga csillag hordását.

Szeptember 3. – Az első kísérleti elgázosítás, Zyklon-B kristállyal Auschwitzban.

Szeptember 5. – Vilniusban két gettót állítanak fel és le is zárják őket. Mintegy 40 ezer zsidót rekesztenek el.

Szeptember 8. – Leningrád ostromának kezdete.

Szeptember 12. – Hitler szavai: „Leningrád éhezni fog amíg meg nem hódol.”

Szeptember 15. – 150 ezer romániai zsidót deportálnak Transznisztríába, közülük 90 ezer meghal.

Szeptember 17. – Megkezdődik a németországi zsidók általános deportálása.

Szeptember 19. – A németországi zsidókat is kötelezik a megkülönböztető jel viselésére.

Felszámolják a gettót Zsitomirban, 10 ezer áldozat.

A németek elfoglalják Kijevet.

1941

Szeptember 29–30. – 33.771 kijevi zsidót gyilkolnak meg a város közelében a Babij Jar nevű helyen.

Október 2. – Megindul a német támadás Moszkva ellen.

Október 8. – Felszámolják a gettót Vityebszkben, 16 ezer zsidót ölnek meg.

Október 11. – Romániában, Csernowitzban gettóba zárják a zsidókat.

Október 12. – A németek elérik Moszkva külső kerületeit.

Október 15. – Megkezdődik a német és osztrák zsidók keletre deportálása.

Október 16. – Odessza megszállása és a helyi zsidók lemészárlása (35 ezer helyi áldozat).

Október 23. – Megtiltják a németországi zsidók számára, hogy kivándoroljanak.

Október 24. – 20 ezer zsidót szállítanak Dalnikba, mindegyiküket meggyilkolják.

Október 25. – Eichmann jóváhagyja a tervet a mozgó gázosító egységek, teherautók használatáról.

Október 28. – Több, mint 9 ezer zsidót ölnek meg Kovnóban, a Kilences erődben.

Október 30. – A pozsonyi zsidókat kitelepítik vidékre.

Október – A hónap során érkeznek az első transzportok a majdaneki megsemmisítő táborba.

November – Az Einsatzgruppe B beszámolója alapján eddig 45476 zsidót gyilkoltak meg.

November 1. – Megkezdődik a tábor építése Belzechen.

November 24. – A „kirakat tábor” megalapítása Theresienstadtban

November 30. – 30 ezer zsidó érkezik Rumbuliba Rigából, ahol megölik őket. Ennek a tömeggyilkosságnak a során rigai és német zsidókat ölnek meg.

December 6. – A szovjet csapatok ellentámadásba lendülnek Moszkvánál.

December 7. – Japán támadás Pearl Harbournál, az USA belép a háborúba.

„Éjszaka és köd”: a nyugat-európai ellenállás letörésére irányuló művelet kezdete.

1941

December 8. – A gázosító teherautók használatának kezdete Chelmnoban. A Lódzhoz közeli településen szénmonoxiddal gyilkolják meg az áldozatokat. Először 5000, a Birodalomból kitelepített romát.

December 11. – Németország és Olaszország hadat üzen az USA-nak.

December 12. – A „Struma” nevű hajó, 769 zsidóval a fedélzetén elhagyja Romániát, hogy utasait illegálisan partra tegye a britek által őrzött Mandátum Területen. Ez nem sikerül, visszafordítják a hajót, amelyet később a Fekete-tengeren, mint ellenséges célpontot elsüllyeszt egy szovjet tengeralattjáró.

December 21. – Több, mint 40 ezer zsidó lőnek le Bogdanovkában.

December 22. – Az 57 ezer vilnai zsidóból, már meggyilkoltak 33500-at.

December 31. – Megjelenik az ellenállók első kiáltványa Vlnában.

1942

Január – Megkezdődnek a rendszeres elgázosítások a Bunker I-ben („vörös parasztház”) Auschwitz-Birkenauban. A holttesteket a réten kiásott tömegsírokba temetik.

Január 6. – Molotovot informálják a tömeggyilkosságokról, amelyeket az Einsatzgruppenek követtek el a Szovjetuniótól elfoglalt területeken.

Január 14. – Megkezdődik a holland zsidók összegyűjtése és eltávolítása.

Január 16. – A deportálások kezdete Lódzból Chelmnoba, több mint 10 ezer zsidót érint az akció.

Január 20. – A Wansee konferencia.

Január 21. – Az Egyesült Partizán Szervezet létrehozása Vlnában.

Január 31. – Az Einsatzgruppe A, saját jelentése szerint a Szovjetunió elleni háború kezdete óta 229052 zsidót gyilkolt meg.

Február 24. – További 30 ezer zsidót deportálnak Chelmnoba a lódzi gettóból.

Március 13. – A JDC (Joint Distribution Comitee) jelentése szerint egyedül Ukrajnában 240 ezer zsidót gyilkoltak meg a nácik.

Március 17. – A belzeci megsemmisítő tábor teljesen felépül. Kezdetben szénmonoxiddal, majd később Zyklon-B-vel gyilkolják meg az áldozatokat.

Megkezdődik a zsidók deportálása Lublinból Belzecebe.

Március 24. – Megkezdődik a szlovák zsidók deportálása Auschwitzba. 58 ezer szlovákiai zsidót deportálnak.

Március 27. – Megkezdődik a francia zsidók deportálása Auschwitzba.

Március 28. – Fritz Sauckel a Birodalmi Munkaszolgálat irányítója követeli a kényszermunkások alkalmazását az iparban.

Április – A Szovjetunióban létrehozzák a Zsidó Antifasiszta Bizottságot.

Az első zsidó transzportok megérkeznek Majdanekbe.

Április 8. – Einsatzgruppe jelentés: Nincsenek többé zsidók a Krím félszigeten.

1942

Április 20. – A németországi zsidók számára megtiltják, hogy utazzanak a tömegközlekedési eszközökön.

Április 30. – Felállítják a gettót Pínsben.

Május eleje – Az első tömeggyilkosság a sobibori megsemmisítő táborban. Három gázkamrában először szénmonoxiddal gyilkolnak, majd áttérnek a Zyklon-B-re.

Május 18. – Cikk a New York Times-ban: a náciak legéppuskáztak 100 ezer zsidót a Balti államokban, 100 ezret Lengyelországban és kétszer ennyit Nyugat-Oroszországban.

Május 27. – Cseh ellenállók merényletet követnek el Reinhard Heydrich ellen, aki sérüléseibe **június 4-én** belehalt.

Június – Gázosító teherautókat használnak Rigában.

Június 1. – A zsidók számára elrendelik a sárga csillag viselését Franciaországban, Hollandiában, Belgiumban, Horvátországban, Szlovákiában és Romániában.

Június 2. – A BBC bejelenti: már 700 ezer zsidót gyilkoltak meg Lengyelországban.

Először szállítanak német zsidókat Theresienstadtba.

Június 5. – Egy SS jelentés szerint 97 ezer embert „dolgoztak fel” a mozgó gázosító teherautókban.

Június 10. – A németek elpusztítanak egy cseh falut, Lidicét, Heydrich meggyilkolása miatt.

Június 11. – Eichmann francia, belga és holland politikusokkal tárgyal, hogy egyeztessék a zsidók deportálásának terveit.

Június 21. – A németek elfoglalják Tobrukot az angoloktól.

Június 22. – Az első transzport indítása Drancy-ból Auschwitzba.

Június 30. – Auschwitzban üzembe helyeznek egy újabb gázkamrát, a Bunker II („fehér parasztház”) a táborba érkező zsidók növekvő létszáma miatt.

Ezen a napon (és **július 2-án**) a The New York Times a London Daily Telegraph információi alapján beszámol arról, hogy a náciak újabb 1 millió zsidót gyilkoltak meg.

Nyár – A Zsidó Világkongresszus tagjai mértékadó információkat szereznek német iparosokon keresztül a zsidók megsemmisítésére irányuló náci tervekről. Eljuttatják az információkat Londonba és Washingtonba.

1942

Július 2. – Zsidókat küldenek Berlinből Theresienstadtba.

Július 7. – Himmler hozzájárul, hogy sterilizációs kísérleteket végezzenek Auschwitzban.

Július 14. – Megkezdődik a holland zsidók deportálása Auschwitzba.

Július 16. – Zsidóellenes razzia Párizsban. A két napos razzia során 12887 zsidót szállítanak a városon kívül felállított drancy-i táborba. Itt a háború végéig 74 ezer embert (köztük 11 ezer gyereket) gyűjtenek össze, akiket végül Auschwitz, Majdanek és Sobibor haláltáborokba küldenek.

Július 17–18. – Himmler kétnapos látogatása Auschwitzban. Bejárja a tábort és az építkezéseket, illetve megismeri a megsemmisítés folyamatát a kezdettől a végig két vonatrakomány holland zsidón.

Július 19. – Himmler elrendeli a Reinhard Akciót, a lengyelországi zsidók tömeges deportálását a megsemmisítő táborokba. „Minden zsidót el kell tüntetni a Főköormányzóságból 1942 végéig.”

Július 21. – Tömeges, a zsidók üldözése és gyilkolása elleni gyűlést tartanak a Madison Square Gardenben.

Július 22. – Befejeződik a megsemmisítő tábor építése Treblinkában. Tíz gázkamrában (mindegyikben 200 embert) gyilkolják meg szénmonoxiddal (később Zyklon-B-vel) az áldozatokat. A holttesteket nyitott gödrökben égetik el.

A tömeges deportálások kezdete Varsóból Treblinkába.

Elkezdődik a belgiumi zsidók deportálása Auschwitzba.

Július 23. – Adam Czerniakow, a varsói Zsidó Tanács elnöke öngyilkosságot követ el.

Július 28. – A Zsidó Harci Szervezet megalakítása Varsóban.

Augusztus – A horvátországi zsidók deportálásának kezdete Auschwitzba.

Augusztus 8. – Az USA kormánya úgy dönt, hogy visszatartja azokat az információkat, amelyek a zsidók kiirtásáról szólnak, amíg le nem ellenőrzik azok forrását.

Augusztus 10. – Megkezdődik a deportálás Lvovból Belzeczbe, 50 ezer embert gázosítanak el.

Augusztus 23. – A német hadsereg támadást indít Sztálingrád irányában.

Augusztus 26–28. – Egy razzia során elfognak 7000 zsidót Franciaország meg nem szállt részében.

1942

Szeptember 3. – Fegyveres zsidó ellenállás Lachvában, Belorussziában.

Szeptember 9. – A keleti területeken, ahol az Einsatzgruppen tevékenykedett, megkezdik a tömegsírokban eltemetett áldozatok holttesteinek elégetését nyitott gödrökben. Kíásnak és elégetnek 107 ezer holttestet, hogy megelőzzék a talajvíz megfertőződését.

Szeptember 12. – A sztálingrádi csata kezdete.

Szeptember 18. – Csökkentik a németországi zsidók élelmiszer fejadagját.

Szeptember 24. – Gettó felkelés Tuchinban.

Szeptember 26. – Az SS megkezdí az Auschwitzban és Majdanekben meggyilkolt zsidók vagyonának és értékeinek befizetését. Német bankjegyekben a Birodalmi Bankba fizetik be az összegeket. A külföldi valutákat, aranyat, gyémántot és más értékeket az SS Gazdasági Hivatalának Főparancsnokságához küldik el. Az órákat és tollakat a fronton harcolók között osztják ki. A ruhákat a német családok között osztották szét. 1943 februárjáig több mint 800 vagonnyi regisztrált érték hagyta el Auschwitzot.

Október 5. – Himmler elrendeli, hogy minden olyan zsidót, aki Németország területén lévő koncentrációs táborokban van, szállítsanak át Auschwitzba és Majdanekbe.

Német szemtanúk beszámolója jelenik meg az SS által elkövetett tömeggyilkosságokról.

Október 14. – Az ukrajnai Miczocz gettóból kiharcolt zsidók tömeges kivégzése.

Október 22. – Az SS leveri azoknak a zsidóknak a felkelését, akiket Sachsenhausenből Auschwitzba akartak szállítani.

Október 23. – A brit hadsereg megkezdí az ellentámadást El-Alameinnél.

Október 25. – Megkezdődik a zsidók deportálása Norvégiából Auschwitzba.

Október 27. – A nácik hozzájárulnak, hogy a vegyes házasságból származók, ha sterilizáltatják magukat, mentesüljenek a megkülönböztető rendelkezések alól.

Október 28. – Az első transzport megérkezik Theresienstadtból Auschwitzba.

Október 29. – Eddigre majdnem az összes pinszki zsidót meggyilkolták már.

November – A tömeggyilkosságok során 170 ezer zsidót ölnek meg Bialystok körzetében.

1942

November 1. – Az első deportálás Auschwitzba a Bialystok Területről.

November 5. – Az „Európa terv”, a szlovák zsidók megmentésére a végső megoldástól.

November 8. – A britek és az amerikaiak partra szállnak Észak-Afrikában.

November 9. – A németek megszállják Tunéziát.

November 10. – Brit győzelem Észak-Afrikában.

November 19. – Szovjet ellentámadás Sztálingrádnál.

December – Befejeződik a megsemmisítés Belzecben. Becsült adatok szerint 600 ezer zsidót gyilkoltak meg a tábor fennállása alatt. A tábor épületeit lerombolják, felszántják és beültetik növényekkel.

December 4. – A Zsidókat Segítő Szervezet (Zegota) megalakulása Lengyelországban.

December 10. – Az első németországi zsidó transzport megérkezik Auschwitzba.

December 17. – A Szövetségesek elítélik a zsidók tömeges meggyilkolását.

December 23. – A Zsidó Harci Szervezet támadást intéz a németek ellen Krakkóban.

December 28. – Megkezdődnek Auschwitzban a nők sterilizálásával kapcsolatos kísérletek.

1943

Az év folyamán – AZ Einsatzgruppenek által meggyilkoltak száma meghaladja az 1 milliót. A nácik különleges kényszermunka egységeket használnak a holttestek kihantolására és elégetésére, a nyomok eltüntetésére.

Január 18. – Fegyveres zsidó felkelés Varsóban a deportálások megakadályozására.

Január 29. – A nácik elrendelik minden németországi zsidó letartóztatását és elszállítását a megsemmisítő táborokba.

Január 30. – Ernst Kaltenbrunner lép Heydrich örökébe az RSHA élén.

Február – A román kormányzat felajánlja a Szövetségeseknek, hogy 70 ezer zsidót elenged Palesztinába, de sem a britektől, sem az amerikaiaktól nem érkezik pozitív válasz.

A görög zsidók számára kötelezővé teszik a gettóba költözést.

Február 2. – A német csapatok megadják magukat Sztálingrádnál.

Február 5. – Megkezdődik több mint 10 ezer zsidó deportálása Bialystokból Treblinkába.

Február 26. – Az első Auschwitzba küldött cigány (roma) transzport.

Február 27. – A berlini hadiüzemekben dolgozó zsidó munkásokat Auschwitzba küldik.

Március – Megkezdődik a zsidók Auschwitzba deportálása Görögországból. Augusztus végéig összesen 49900 embert szállítanak el.

Március 1. – New Yorkban, a Madison Square Gardenben tömeggyűlést tartanak, hogy nyomást gyakoroljanak az amerikai kormányzatra az európai zsidók megsegítése érdekében.

Március 4. – Zsidók deportálása Thrákiából Auschwitzba.

Március 14. – Felszámolják a krakkói gettót.

Március 17. – A bolgár kormányzat szembeszegül a náci akarattal, hogy deportálják a bulgáriai zsidókat.

Március 20. – Az első Thesszalonikából indított transzport megérkezik Auschwitzba.

Március 22. – Üzembe helyezik Auschwitzban az újonnan épített IV. krematóriumot.

Március 31. – Üzembe helyezik Auschwitzban az újonnan épített II. krematóriumot.

1943

Április 4. - Üzembe helyezik Auschwitzban az újonnan épített V. krematóriumot.

Április 9. – Ideiglenesen abbamarad a megsemmisítés Chelmnoban. A gyilkolás 1944 tavaszán, a gettók felszámolásakor folytatódik. Chelmnoban összesen mintegy 300 ezer zsidót gyilkoltak meg.

Április 19. – Megkezdődik a varsói gettó felkelése.

Április 19–20. – A Bermuda Konferencia, amelyen az Egyesült Államok és Nagy-Britannia képviselői vesznek részt azzal a céllal, hogy megvitassák a nácik által megszállt országokból érkező menekültek kérdését. Nem jutnak eredményre, a zsidók helyzetében nem áll be változás.

Május - Ebben a hónapban érkezik meg Auschwitzba dr. Joseph Mengele.

Május 8. – Elesnek a varsói gettó felkelés vezetői.

Május 12. – Samuel Zygelbojm öngyilkossága Londonban a zsidók megsemmisítése elleni tiltakozásul.

Május 13. – A német és olasz csapatok megadják magukat a Szövetségeseknek Észak-Afrikában.

Május 19. – A nácik kijelentik Berlinről, hogy „Judenfrei” (zsidómentes).

Május 24. –Tiltakozás a szófiai zsidók érdekében.

Június 1. – Felszámolják a lvovi gettót.

Június 11. – Himmler elrendeli, hogy minden a megszállt Lengyelországban és a keleti területeken lévő gettót fel kell számolni.

Június 25. – Üzembe helyezik Auschwitzban az újonnan épített III. krematóriumot. Ezzel a teljes napi kapacitás 4756 holttest elégetésére növekszik.

Július 5. - A német támadás Kurszknál kudarcot vall.

Július 10. – A Szövetségesek támadást indítanak Szicíliában.

Július 25. – Mussolini bukása.

Augusztus 2. – Felkelés Treblinkában. Közel kétszáz fogoly szökik meg a kavardás során. Ezeknek többségét a nácik egyenként levadászták.

Augusztus 8. – Az ötből, az első szervezett csoport, elhagyja Vilmát és csatlakozik a partizánokhoz.

1943

Augusztus 16. – Bialystok gettójának felszámolása megkezdődik.

Augusztus 18. – A „Sonderkommando 1005” foglyait kényszerítik, hogy kiássák a Babi Jarnál meggyilkolt több tízezer áldozat holttestét és elégessék a maradványokat.

Augusztus vége – Befejeződik a megsemmisítés Treblinkában, becslések szerint 870 ezer embert gyilkoltak meg.

Szeptember 1. – A vilnai ellenállási mozgalom, tévedésből felkelést kezdeményez.

Szeptember 3. – Megkezdődik a belga zsidók deportálása Auschwitzba.

Szeptember 11. – A németek megszállják Rómát, miután Észak- és Közép-Olaszországot is megszállták, ahol mintegy 35 ezer zsidó élt.

Megkezdődik a theresienstadti családi transzportok Auschwitzba küldése.

Szeptember 23. – Felszámolják a vilnai gettót. A hónap során a minszki gettó is hasonló sorsra jut.

Október 1–2. – A dán zsidók kimenekítése Svédországba. 7220 embert szöktetnek át a tengeren Svédországba.

Október 4. – Himmler nyíltan beszél a végső megoldás mibenlétéről SS-tagok előtt Posenben.

Október 14. – Felkelés Sobiborban. 300-an menekülnek el a közeli erdőkbe, a felkelést követő hajtóvadászatot alig ötvenen élik túl. Leállítják a megsemmisítéseket, majd rövidesen felszámolják a tábort. Sobiborban közel 250 ezer zsidót gyilkoltak meg.

Október 18. – Egy több napos razziát követően, több mint 1000 római zsidót deportálnak Auschwitzba.

Október 21. – Felszámolják a minszki gettót.

Október 25. – Dnyepropetrovszk felszabadul, 80 ezer zsidóból 15-en maradtak életben.

November – Felszámolják a rigai gettót.

Az USA Kongresszusa meghallgatást tart az ügyben, hogy a Külügyminisztériuma milyen lépéseket tegyen az európai zsidók érdekében.

November 3. – A németek elindítják az „Aratási ünnep” (Erntefest) hadműveletet, amelynek során 42 ezer zsidót gyilkolnak meg.

1943

November 11. – Hösst, Auschwitz parancsnokát a koncentrációs táborok főfelügyelőjévé léptetik elő. Az új táborparancsnok, Liebehenschel felosztja a hatalmas auschwitzi tábort, három fő-, és több mint 30 altáborra.

November 17. – Borscsevben zsidó partizánok szabadítják fel a zsidókat.

November 28. – A Szövetséges vezetők konferenciája Teheránban.

December 2. – Az első bécsi transzport megérkezik Auschwitzba.

December 16. – Az auschwitzi vezető sebész beszámolója szerint 106 kasztrációs műtétet hajtottak végre.

1944

Január 3. – A szovjet csapatok elérik a volt lengyel határt.

Január 25. – Hans Frank, a Főkormányzóság vezetőjének napi naplóbejegyzése, az eredetileg az ő hatáskörébe tartozó 2 és fél millió zsidó sorsáról: „jelenleg a Főkormányzóság területén nagyjából 100 ezer zsidó van.”

Január 26. – Az USA-ban létrehozzák a „Háborús Menekülteket Segítő Iroda” –t (War Refuuges Board).

Január 27. – Leningrád ostroma befejeződik.

Február – Eichmann Auschwitzba látogat.

Március 19. – A német csapatok megszállják Magyarországot.

Március 24. – Rooseveltn figyelmezteti a magyar kormányt, hogy hagyjon fel az antiszemita politikával.

Április 5. – Egy zsidó fogoly, Siegfried Lederer megszökött Auschwitzból. Menedéket talált Csehországban és elküldte figyelmeztetését Auschwitzról a theresienstadti Zsidó Tanácsnak.

Április 6. – A franciaországi otthonokban egy razzia keretében nácik kutatnak rejtőzködő zsidó gyerekek iránt.

Április 7. – Két szökött zsidó fogoly, Walter Rosenberg (Rudolf Vrba) és Alfred Wetzler (Josef Lanik) elkészíti az Auschwitz Jegyzőkönyvet.

Április 14. – Az első athéni zsidó transzport Auschwitzba indul, összesen 5200 személyt deportálnak ebben.

Április 16. – A magyar kormány elrendeli a zsidók összeírását és vagyonuk elkobzását.

Április 25. – A „vért teherautókért” tárgyalások kezdete.

Május – Himmler újabb titkos tárgyalásokat kezd ügynökei révén a nyugati Szövetségesekkel: zsidó életeket ajánl teherautókért, árucikkéért vagy pénzért.

Május 8. – Rudolf Höss visszatér Auschwitzba, hogy Himmler parancsára felügyelje a magyarországi zsidók megsemmisítését.

Május 11. – A Szövetséges csapatok megindítják támadásukat Olaszország központi területén.

Május 15. – Elkezdődik a tömeges deportálás Magyarországról Auschwitz-Birkenauba.

1944

Május 16. – Az első magyar transzport megérkezik Auschwitzba. Eichmann személyesen felügyeli az érkezést és gyorsíttatja a megsemmisítés folyamatát.

Június – A Nemzetközi Vöröskereszt delegációja Theresienstadtba látogat, miután a náciok a tábort és a foglyokat előkészítették arra, hogy pozitív beszámolót adjanak a Vöröskeresztnek.

Június 4. – Az amerikaiak elfoglalják Rómát.

Június 6. – D-nap, a Szövetségesek normandiai inváziójának kezdete, a második front megnyitása nyugaton.

Június 9. – Szenes Hannát elfoglalják a magyar hatóságok.

Június 12. – Rosenberg elrendeli a Hay Akciót, amelynek során 40 ezer lengyel gyereket (10-14 éveseket) kellene elrabolni, hogy kényszermunkára hurcolják őket.

Június 13. – A németek kilövik az első V-1 rakétát Angliára.

Nyár – Auschwitz-Birkenau halálgyára a legmagasabb fokozaton dolgozik. Az elgázosított és elégetett áldozatok száma több, mint 9000. Őt égető gödröt ásnak és abban égetik a holttesteket, mert a krematóriumok nem képesek lépést tartani a gyilkolás sebességével.

Július 3. – Felszabadul Minszk, a 80 ezres zsidó lakosságból néhány túlélő maradt.

Július 8. – A kovnói gettó felszámolása.

Július 9. – A magyar hatóságok leállítják a deportálásokat.

Budapestre érkezik Raoul Wallenberg.

Július 13. – Zsidó partizánok is részt vesznek Vilna felszabadításában, az 57 ezres zsidó közösségből mindössze 2500-an maradtak életben.

Július 20. – Sikertelen merénylet Hitler ellen.

Július 22. – Felszabadul Lvov, 110 ezer zsidó vesztette életét a német megszállás alatt.

Július 25. – A Vörös Hadsereg felszabadítja Majdaneket, ahol több mint 360 ezer embert gyilkoltak meg.

Augusztus 4. – A lódzi gettó felszámolásának megkezdése, 74 ezer zsidót deportáltak Auschwitzba. Anne Frankot és családját elfogja a Gestapo. Előbb Westerborkba, majd az utolsó holland transzporttal Auschwitzba küldik őket.

1944

Augusztus 28. – A szlovákiai Nemzeti Felkelés kezdete.

Szeptember 4. – Felszabadul Antwerpen, az 5000 zsidó lakosból csupán néhányan élik meg ezt a napot.

Szeptember 28. – Churchill bejelenti a Zsidó Brigád felállítását.

Október 3. – A varsói lengyel felkelés elbukik.

Október 7. – A Sonderkommando fellázad Auschwitzban és felrobbantja a IV. krematóriumot.

Október 15. – A nácik Szálasi Ferenc bábkormányát juttatják hatalomra Magyarországon. Rövidesen újra indul, ezúttal gyalogszerrel a zsidók deportálása.

Október 17. – Adolf Eichmann újra Magyarországra érkezik, hogy a deportálások felújítására rávegye Szálasi és kormányát.

Október 26. – Az utolsó csoport (kb. 2000 ember), akiket elgázósítanak Theresienstadtból Auschwitzba érkezik.

November – A hónap folyamán a nácik befejezik az elgázosításokat Auschwitzban.

November 8. – Újra indítják a deportálást Magyarországon, ezúttal Budapestről. Először 25 ezer embert a nyugati határszélre hurcolnak kényszermunkára, majd később 50 ezret a Birodalomba és Mauthausenbe.

November 25. – Himmler parancsot ad az auschwitzi krematóriumok lerombolására.

Az év vége – Oscar Schindler az általa mentett 1200 zsidót Plaszowból, a munkatáborból elszállíttatja Brunnlitzba.

1945

Január 17. – Felszabadul Varsó, csupán néhány zsidó élte túl a háborút.

Január 18. – A magyar főváros egyik fele, Pest és vele a két gettó felszabadul. 80 ezer zsidó menekült meg.

Auschwitz kiürítésének kezdete, a rabokat (66 ezret) halálmenetekben hajtják nyugat felé.

Január 19. – Felszabadul Lódz.

Január 27. – A szovjetek felszabadítják Auschwitzot. Az ott meggyilkolt 1,1 millió emberből 1 millió volt a zsidó áldozatok száma.

Február 1. – Negyvenezer foglyot hajtanak ki Gross-Rosen táborból.

Február 13–14. – A brit és amerikai bombázók elpusztítják Drezdát.

Április 4. - Ohrdruf tábor felszabadulása. Ezt a helyet később Eisenhower tábornok is meglátogatja.

Április 11. – Az amerikaiak felszabadítják Buchenwaldot.

Április 12. – Meghal Roosevelt, Harry Truman lép a helyébe.

Április 15. – A brit csapatok felszabadítják Bergen-Belsent. Közel 40 ezer foglyot találnak a táborban.

Április 25. – A szovjet és amerikai csapatok találkoznak az Elba folyónál.

Április 28. – Olasz partizánok kivégzik Mussolinit.

Április 29. – A 7. amerikai hadsereg felszabadítja Dachaut.

Április 30. – Hitler és Eva Braun közös öngyilkosságot követ el.

Az amerikaiak 33 ezer embert szabadítanak ki a koncentrációs táborokból.

Május 2. – A szovjetek elfoglalják Berlint.

Theresienstadt irányítását átveszi a Nemzetközi Vöröskereszt.

Május 5. – Felszabadul Mauthausen.

Május 7. – Németország megadja magát a Szövetségeseknek.

1945

Május 9. – A Győzelem Napja, a világháború véget ér Európában.

Az amerikai 7. hadsereg elfogja Göringet.

Május 23. – Heinrich Himmler öngyilkosságot követ el a fogságban.

Július 16. – Konferencia Potsdamban.

Augusztus 6. – Az amerikaiak atombombát dobnak Hirosimára, három nappal később, pedig Nagaszakira.

November 20. – Megkezdődik a nürnbergi per.

1946

Március 11. – A britek elfogják Rudolf Höss, volt auschwitzi táborparancsnokot, aki mint földműves dolgozott. Tanúvallomást tesz a nürnbergi perben, majd Lengyelországban perbe fogják.

Október 1. – Ítéletet hirdetnek a nürnbergi perben.

Október 16. – Hermann Göring néhány órával kivégzése előtt öngyilkosságot követ le cellájában.

December 9. – 23 volt SS orvos és tudós perének kezdete a nürnbergi Katonai Törvényszéken. 16-ot bűnösnek találnak, 7-et felakasztanak.

1947

Április 16. – Rudolf Hösst felakasztják az általa irányított auschwitzi táborban.

Szeptember 15. – 21 SS akciócsoport (Einsatzgruppen) tiszt perének kezdete a nürnbergi Katonai Törvényszéken. 14-et halálra ítélnék, de csupán a négy parancsnokot végzik ki, a többiek ítéletét megváltoztatják.

1961

Április 11 – augusztus 14. – Bíróság elé állítják Izraelben Adolf Eichmannt. 1962. májusában halálra ítélik, majd június 1-én felakasztják. Egy volt náci beszámolt arról, hogy Eichmann egyszer azt mondta: „Mosolyogva halok majd meg, mert tudom, hogy hat millió zsidó ment előttem, és ez elégedettséggel tölt el.”